

ВЕЛИКИЙ ПОЕТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Харків, 10 березня 1942.

Поет народу! Високою для поета є честь носити це ім'я. Аджеж бути народнім поетом — це значить заступати цілою своєю творчістю найзаповітніші народні думи, найглибші мрії й прагнення свого народу, відбивати життя й працю народніх мас, висвітлювати їхню боротьбу за вільне й щасливе життя, боронити, забуваючи особисті інтереси, найвищі та найшляхетніші ідеали, все багатство свого мистецького генія, всі свої творчі сили й енергію неподільно, радісно, захоплено віддати рідному народові, батьківщині.

Небагато в історії світової літератури спринемо ми імен, що з гідністю вшановані почесним званням поета свого народу. Поміж них золотими літерами племініє ім'я Тараса Шевченка.

Шевченка справедливо, заслужено взиває український народ своїм великим митцем. Із широю шанобою найкращі представники України в одностайному пориванні так назвали геніяльного кобзаря. «Шевченко яко поет, — писав колись наш славетний історик М. Костомаров, — це був сам народ... Пісня Шевченкова була сама по собі народня пісня, тільки нова — така пісня, яку міг би заспівати тепер цілий народ і яка повинна була вилятися з сучасної народньої історії».

Прекрасною і величною була життєва путь Тараса Шевченка. Це була путь мужнього патріота-українця, кристалево чистої й чесної людини, справжнього громадянина, завжди правдивого, завжди широкого, що ніколи не знав «зерна неправди за собою».

Але й невимовно важкою та страдницькою була його путь. Як писала Леся Українка, — Шевченка «до скону», «без зради, без омани» служив своєму народові, «він перший за свою любов» до народу й вітчизни «тяжкі дістав кайдани». Шевченко жив тільки 47 років. Однак чи визнає він, що таке справді людське, вільне життя? Хронологічні числа його біографії дають на це відповідь. З дня народження і до 24 років Шевченко — кріпак. На 25 році життя він виривається на волю. А через 10 років — неволя знову повертається в ще жахливішій, ще жорстокішій формі.

Отже, лише 10—12 років волі зазнав поет. Та й ці кілька «вільних» років, звичайно, не були для Шевченка справжньою волею. Великий поет правду сказав про себе:

«В неволі тяжко, — хоча й волі,

Сказати по правді, не було»...

Але жорстокий тніт, під яким ціле своє життя перебував Шевченко, не заглушив ні його геніяльних творчих сил, ні його пристрасних доривань.

Усе своє життя, весь свій вогненний хист, усі думки свої й помисли віддав великий поет служінню улюбленій батьківщині. Розгорніть геніяльну книгу поезій Кобзаря України, перегляньте сторінки повістей Шевченкових, придивіться до змісту знаменитого щоденника, познайомтеся з Шевченковим листуванням, простежте крок за кроком, не минаючи жадної деталі, весь життєвий шлях поета, — і скрізь перед вами підноситиметься монолітний образ людини, сповненої найглибшої любови до своєї батьківщини.

Великий патріот України Тарас Шевченко «обрушує нищівну міць свого полум'яного слова на всіх віковичних ворогів нашого народу. Такі героїчні поеми Шевченкові, як «Гайдамаки», «Тарасова ніч», «Іван Підкова», і низка інших увійшли до скарбниці народньої літератури України. На сторінках цих поем оживають епізоди славетної боротьби українського народу з польськими панами, жидівством — грабіжниками-гнобителями українського народу.

З нечуваною патріотичною пристрасстю розповідає поет про те, як:

«У Хвастові,

У славному місті,

Покотилось ляхів, жидів

Не сто і не двісті,

А тисячі, Базарами
Кров почервоніла,
А оранди з костьолами,
Мов свічки, згоріли».

Великий поет часто звертався до минулих часів, до історії України, і творив незрівняні поезії, змальовуючи героїчну боротьбу українського народу з чужоземними ворогами. Перед очима поета-історика височіли могили, де «лягло спочили козацьке біле тіло», а ці могили говорили про волю. Перед його очима з імлі минулого поставала «бідна Україна», стоїтана царями, польською шляхтою і жидами-орендарями. Шевченко згадує, як «ляхи прийшли на нас війною» і запалили, знищили веселий край, вирізали сотні тисяч народу, а решту повернули на панських хлопів-рабів. До найменших подробиць, правдиво відтворив Шевченко картини тяжкої неволі українського народу, уярмленого шляхтою й жидами:

«Од Конашенчча і досі
Пожар не гасне, люди мруть,
Конають в тюрмах, голі, босі...»

А хіба ж не так само розправлялися з українським народом жида й більшовики за недавніх часів свого панування на Україні, доки переможне військо німецького народу не вигнало їх з нашої землі? Отже, велику пізнавальну силу й ролі прогнози мають твори поета для нас, уже визволених з-під ярма гноблення й звірячих знущань. Та величезне значення мають Шевченкові твори ще й тому, що кожен їхній рядок, кожне щодум'яне слово «Кобзаря» вливають у наші серця віру в те, що навіки щезла срамотна година пригнічення, і безмежну й віддану любов до своєї вітчизни, до свого народу.

Аджеж це Шевченко заповідав нам любити Україну непохитно й завжди, особливо — «во врем'я люте, в останню тяжкую минуту», бо якраз так любив її він сам. Любов до України і до народу, замученого чужоземним ворогом й кріпацькою неволею, цілком вбирала в себе особисті бажання поета. Шевченкові було однаково, що з ним самим буде в тюрмі, ра чужині, в касарні, але не однаково йому було, «як Україну злії люди присылять, лукаві... і в огні її, окраденую, збудять»...

Ціла творчість геніяльного Кобзаря, як і ціла діяльність його органічно й ущерть наповнені українським духом. Альфред Єнзен («Taras Schewtschenko, ein ukrainisches Dichter leben») справедливо зауважив, що «слово «Україна» написано майже на кожній сторінці «Кобзаря», а тому не слід дивуватися, що ця книжка стала поетичною біблією українців і під тим поглядом «Кобзар» є поодиноким явищем у світовій літературі».

Шевченко бачив невимовні страждання свого народу, гнобленого різними хижакками. Він чекав часів, коли на Україні постане сім'я вільна й нова. Сподівання геніяльного співця українського народу здійснюються в наші дні, коли ми, визволені від жида-більшевицького гноблення, починаємо справді вільне й творче громадське життя.

ОЛЕКСА ПАРАДИСЬКИЙ.